

3 Kända ombyggnader, förändringar och underhållsarbeten

3.1 Källor och litteratur

Bonnier, Ann Catherine, *Kyrkorna berättar, Upplands kyrkor 1250-1350*, Uppsala 1987

Hultgren, G: ”Redogörelse för Viksta kyrkas restaurering”, *Viksta kyrkokronika 1953*

Kilström, Bengt Ingmar, *Viksta kyrka, Upplands kyrkor 21*, Uppsala 1976.

Uppland, landskapets kyrkor, forskningsprojektet sockenkyrkorna, Stockholm 2004

Viksta kyrkokronika 1950, Uppsala 1951.

Viksta kyrkokronika 1951, Uppsala 1952

Viksta kyrkokronika 1956, Uppsala 1957.

Upplandsmuseet (UM), handlingar i arkivet.

3.2 Kronologisk förteckning

Årtal	Händelse	Källa
1280 ca	Viksta kyrka byggdes av gråsten som en salkyrka med sakristia i norr, som av planen att döma är kyrkans äldsta del. Kyrkan är försedd med ursprunglig västportal vilket hör till ovanligheterna. Östgaveln försågs med två spetsbågiga parställda fönsteröppningar. Kyrkan hade troligen trätunnvalv från början. Sydportalen med sin flersprångiga, profilerade tegelomfattning är ursprunglig.	Bonnier s 71, 290 Kilström s 4
1430-70 ca	Kyrkan erhåller tegelvalv. Samtidigt byggs triumfbågsmuren mellan långhuset och koret. Valven kan ha byggts i två etapper och korvalvet förmodas vara äldst. Sannolikt har även gavelröstena med sina tegelorneringar murats om vid denna tid.	Kilström s 4
Ca 1500	Vapenhuset i söder byggs.	Kilström s 6
1503	Kyrkan försågs med invändiga kalkmålningar detta år. Vapenhuset byggs senast samma år.	Kilström s 6, 8
1687	Läktare byggs i väster.	Kilström s 6
1699	Räkenskapsboken innehåller en notis om kyrkans utseende detta år: ” Sielfwa kyrkan af gråsten med tegell gaflar och spåntak behållit, dock fordras det blifwa tjärat. Säx styck: fönster något sönderblåste, alltaret af sten intill gafvelen murat, taflan af åtta billder, skranck eller disk kring alltaret, gaml.: Bookstolar, öfwer chor dörren sex billder med ett litet Crucifix, prädikstol: utan himmel med dörr af snickare arbete på gamalt wis giord och målat, timme glaset oferdigt med jern spira, bänckarna nya utj sal:e Hr Krutenij tid gjorde, med dörrar ock jern intill den gaml. läcktar trappan, samal. läckte med bänckar i dito pastoris tid upbygde...Wapenhus behållit med 2:ne dörrar inan och utan till med lås, samt en dörr på wästra gafwelen utan lås. Sackerstian af gråsten och spåntak, som warit sprucken, men af jern hoopdragen, med jerndörr ock litet fönster. Funt, af stenutan skranck. Bogårdsmuren af gråsten med 2ne portar utan lås, taket af bräder på muren...men öfwer portarna hwallf och spåntak. Kläckstapeln bör repareras, därutj är allenast en kläcka...”	Kilström s 6
1710	Beskrivningen 1699 meddelar att koret hade kvar korskrank med krucifix	Kilström s 6

	och helgonbilder i triumfbågen men 1710 meddelas att ”skranket mellan coret och bänkarna förändrat och pelarverket borttagit samt de bilder der stådt, tagne och satte wijd sielfwa alltar tafla och crucifixet öfwer alltartaflan”.	
1761	Tre fönster höggs upp på kyrkans norra vägg. De tre fönstren på sydsidan förstörades.	Kilström s 6
1763	Två nya fönster höggs upp i korgaveln som ersatte de smala medeltidsfönstren.	Kilström s 7
1764	Predikstolen flyttades till norra sidan. Redan samma år gjordes dock en ny predikstol av Magnus Granlund. Den gamla altartavlan togs bort och i dess ställe satte man upp ett gammalt krucifix med två bilder på vardera sida.	Kilström s 7f
1765	Ny bänkinredning tillkom. Målningarna överkalkades.	Kilström s 8
1775	Ny altartavla införskaffades som kom att pryda altaret till 1932. Ett nytt altare tillverkades.	Kilström s 8
1842	Läktaren byggdes om i samband med att en ny orgel tillkom tack vare en donation av Erik Ersson i Nyslätt. Orgeln byggdes av Olof Gullbergsson i Lillkyrka. I samband med det renoverades kyrkan. Den vitlimmades invändigt och inredningen målades om. Kyrktaket, stigluckorna och klockstapeln tjärades.	Viksta kyrkokronika 1950
1880-91	Inre renovering. Ny bänkinredning tillkom. Predikstolen målades i vit färg. De runda fönstergluggarna över och under läktaren upphöggs till stora fönster.	Kilström s 8
1925	Kyrkogården utvidgades mot norr.	Kilström s 4
1932-33	Kyrkan restaureras efter ett förslag av arkitekten och antikvarien Erik Lundberg. De medeltida spetsbågiga korfönstren rekonstruerades och försågs med glasmålningar. De medeltida Maria- och Birgittabilderna placerades på östra korväggen. I långhuset byggdes en ny sluten bänkinredning. Den gamla kyrkdörren återinsattes i södra ingången. På läktaren byggdes en ny orgel med behållande av den gamla orgelfasaden. Även denna gång bekostades orgeln av en donation av en sockenbo. Triumfkrucifixet hängdes upp i triumfbågen. Altartavlan placerades på södra långhusväggen väster om ingången. Dopfunten ställdes tillbaka i koret. De medeltida vägg- och valvmålningarna framtogs i långhuset av konservator C. Vilh. Pettersson. Elektrisk belysning installerades liksom ett nytt värmesystem med varmluftsanläggning. I sakristian togs det gamla tegelgolvet fram	Hultgren s 10 ff Kilström s 8
1944	Orgeln blev om- och tillbyggd.	Viksta kyrkokronika 1951.
1946	Utvändig renovering som omfattade putsrenovering och omkalkning av fasader.	Viksta kyrkokronika 1951
1947	Elektrisk klockringning installerades.	Viksta kyrkokronika 1951
1951	Ny värmeanläggning installerades. Den gamla varmluftsanläggningen från 1932 ersattes av en ny elektrisk värmeinstallation.	Viksta kyrkokronika

		1951
1956	Predikstolen renoverades och återfick sina gamla färger. Altartavlan och triumfkrucifixet rengjordes. ARbetena utfördes av konservator Erhard Wilms, Stockholm. Träden på kyrkogården gallrades.	Viksta kyrkokronika 1956
1964	Diskussioner förs skriftligen mellan församlingen och Riksantikvarieämbetet angående renovering av yttertak och byte av takspån. Rapport över eventuellt utförda arbeten saknas.	UM
1979	Förslag till renovering av sakristia av arkitekt Lars Holmer, Stockholm. Förslaget omfattar rengöring av puts och lagning av sprickor samt kalkstrykning. Dessutom fönsterrenovering.	UM
	Riksantikvarieämbetet lämnar tillstånd för renovering av medeltida processionkrucifix som ska utföras av KG Markströms guldsmeds AB.	UM
1981	Brottsförebyggande åtgärder utförs i form av bl.a. nya lås på fönster och dörrar.	UM
1983	Riksantikvarieämbetet lämnar tillstånd till installation av halogenbelysning och byte av elvärmeledningar.	UM
1985	Riksantikvarieämbetet ger tillstånd för tilläggsisolering av kyrkvinden.	UM
	Konservator Alf Hedman erhåller ämbetets tillstånd att rengöra kalmålningarna på väggar och valv.	
1986	Pannrumstillbyggnaden, vid kyrkans norra, vägg rivs.	UM
	Ett grusgravsområde sydost om kyrkan ersätts av gräs efter att tillstånd givits av länsstyrelsen i november.	
1993	Program för utvändig renovering upprättas av Bjerking ingenjörbyrå.	UM
1995	Utvändig renovering. Yttertak rengjordes och tjärades. Fasadputs renoverades med kalkbruk och avfärgades med kalkfärg. Fönstersnickerier ommålades med linoljefärg lika tidigare kulör. Portar tjärades. Även klockstapeln renoverades genom att spånen tjärades och panelen rödfärgades. Stensockeln justerades. Bogårdsmur och grindar renoverades även.	UM
2000	Minneslund anläggs efter ritningar av landskapsarkitekt Monika Sandberg.	UM
2005	Församlingen erhåller tillstånd att avlägsna orgel och orgelläktare efter dom i Regeringsrätten. Ärendet hade avslagits i lägre instanser och överklagats.	UM